

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยนำเสนอสาระสำคัญแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548

ตอนที่ 2 การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553

ตอนที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พ.ศ. 2549

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 1 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ใช้ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงให้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548” ดังต่อไปนี้

โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรมตระหนัก

ในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต อนึ่งการจัดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) อาจได้รับการยกเว้นรายวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับอนุปริญญา ทั้งนี้จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ได้รับการยกเว้นดังกล่าว เมื่อนับรวมกับรายวิชาที่จะศึกษาเพิ่มเติมในหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

2. หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพ ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมดังนี้

2.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

2.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 114 หน่วยกิต

2.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต

2.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดหมวดวิชาเฉพาะในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่ หรือวิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวน หน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอก อีกไม่น้อยกว่า 30 และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

3. หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี

โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต (ราชกิจจานุเบกษา. 2548 เล่ม 1 ตอนพิเศษ 39 ง, 7-10)

ตอนที่ 2 การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

พ.ศ. 2553

องค์ประกอบที่ 2 การผลิตบัณฑิต

หลักการ

พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันใช้หลักการของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นพันธกิจดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดปัจจัยนำเข้าที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ประกอบด้วย การมีอาจารย์ที่มีปริมาณและคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร มีกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนที่อาศัยหลักการร่วมมือรวมพลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ได้แก่ (ก) หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ (ข) คณาจารย์และระบบการพัฒนาอาจารย์ (ค) สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน (ง) ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น (จ) อุปกรณ์การศึกษา (ฉ) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และบริการการศึกษา (ช) การวัดผลการศึกษา และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา (ซ) องค์ประกอบอื่นตามที่แต่ละสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นสมควร ตามที่กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนด

มาตรฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
2. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
3. มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

4. มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2551 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
5. มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2551 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
6. ประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐานของจรรยาบรรณที่พึงมีในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2551
7. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualification Framework for Higher Education) TQF : HEd.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
8. กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการ
9. แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
10. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
11. มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษารอบสาม พ.ศ. 2553 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)

ตัวบ่งชี้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ คือ

- 2.1 ระบบและกลไกการพัฒนาและบริหารหลักสูตร
- 2.2 อาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก
- 2.3 อาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ
- 2.4 ระบบการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน
- 2.5 ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
- 2.6 ระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอน
- 2.7 ระบบและกลไกการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการเรียนตามคุณลักษณะบัณฑิต
- 2.8 ระดับความสำเร็จของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่จัดให้กับนักศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 : ระบบและกลไกการพัฒนาและบริหารหลักสูตร

ชนิดของตัวบ่งชี้ : กระบวนการ

คำอธิบายตัวบ่งชี้ : สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและความพร้อมของสถาบัน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการทางด้านวิชาการและวิชาชีพของสังคม มีการประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอตามหลักเกณฑ์และ

ตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพหลักสูตร มีการวางระบบและกลไกบริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

เกณฑ์มาตรฐานทั่วไป :

1. มีระบบและกลไกการเปิดหลักสูตรใหม่และปรับปรุงหลักสูตรตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา และดำเนินการตามระบบที่กำหนด
2. มีระบบและกลไกการเปิดหลักสูตรตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา และดำเนินการตามระบบที่กำหนด
3. ทุกหลักสูตรมีการดำเนินงานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (การดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หมายถึง ต้องมีการประเมินผลตาม “ตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานตามประกาศมาตรฐานคุณวุฒิสาขาหรือสาขาวิชา เพื่อการประกันคุณภาพหลักสูตรและการเรียนการสอน” กรณีที่หลักสูตรโดยังไม่มีประกาศมาตรฐานคุณวุฒิสาขาหรือสาขาวิชา ให้ประเมินตามตัวบ่งชี้กลางที่กำหนดในภาคผนวก ก) สำหรับหลักสูตรสาขาวิชาซึ่งต้องได้รับการรับรองหลักสูตรจากสภาหรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องด้วย

(หมายเหตุ : สำหรับหลักสูตรเก่าหรือหลักสูตรปรับปรุงที่ยังไม่ได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติก่อนปีการศึกษา 2555 ให้ยึดตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548)

4. มีคณะกรรมการรับผิดชอบควบคุมกำกับให้มีการดำเนินการได้ครบถ้วนทั้งข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ข้างต้นตลอดเวลาที่จัดการศึกษา และมีการประเมินหลักสูตรทุกหลักสูตรอย่างน้อยตามกรอบเวลาที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ กรณีหลักสูตรที่ดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จะต้องควบคุมกำกับให้การดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในข้อ 3 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 5 ข้อแรกและอย่างน้อยร้อยละ 80 ของตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแต่ละปี ทุกหลักสูตร
5. มีคณะกรรมการรับผิดชอบควบคุมกำกับให้มีการดำเนินการได้ครบถ้วนทั้งข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ข้างต้นตลอดเวลาที่จัดการศึกษา และมีการพัฒนาหลักสูตรทุกหลักสูตรตามผลประเมินในข้อ 4 กรณี

หลักสูตรที่ดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จะต้องควบคุมกำกับให้การดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในข้อ 3 ผ่านเกณฑ์การประเมินครบ ทุกตัวบ่งชี้และทุกหลักสูตร **โดยเฉพาะเกณฑ์ข้อ 4** (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553, 2553 :101) มีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

มีคณะกรรมการรับผิดชอบควบคุมกำกับให้มีการดำเนินการได้ครบถ้วนทั้งข้อ 1 ข้อ 2 และ ข้อ 3 ข้างต้นตลอดเวลาที่จัดการศึกษา และมีการประเมินหลักสูตรทุกหลักสูตรอย่างน้อยตามกรอบเวลาที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ กรณีหลักสูตรที่ดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จะต้องควบคุมกำกับให้การดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในข้อ 3 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 5 ข้อแรกและอย่างน้อยร้อยละ 80 ของตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแต่ละปี ทุกหลักสูตร

4.1 สร้างกลไกกำกับดูแลให้ทุกหลักสูตรดำเนินงานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานวิชาชีพ และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลอดเวลาที่จัดการศึกษา โดยจัดในรูปของคณะกรรมการ ทั้งนี้ อาจเป็นชุดเดียวกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของภาควิชา หรือคณะวิชาที่มีอยู่ หรือแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ โดยเฉพาะ

4.2 จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานทุกหลักสูตรตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์ที่กำหนด **อย่างน้อยทุกปีการศึกษา** เพื่อวัดคุณภาพของการดำเนินการหลักสูตรว่าเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเพียงใด

4.3 มีการกำหนดระบบการรายงานผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดของแต่ละหลักสูตร โดยอาจจัดทำเป็นแบบฟอร์มให้ผู้รับผิดชอบกรอกข้อมูลตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ผลการประเมิน และแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาเสนอต่อคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พ.ศ. 2549

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำประกาศ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2548 ได้กำหนดจำนวนหน่วยกิต และโครงสร้างหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. จำนวนหน่วยกิต จำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของหลักสูตรระดับปริญญาตรี มีดังนี้
  - 1.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต
  - 1.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต
  - 1.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง 2 ปี) ไม่น้อยกว่า 78 หน่วยกิต

2. โครงสร้างข้อมูล

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของแต่ละหมวดวิชาไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 โครงสร้างของหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ระดับ	จำนวนหน่วยกิต	หมวดวิชา	หมวดวิชา	หมวดวิชา	รวม
		ศึกษาทั่วไป	เฉพาะ	เลือกเสรี	
ปริญญาตรี (4 ปี)		30	84	6	120
ปริญญาตรี (5 ปี)		30	114	6	150
ปริญญาตรี (ต่อเนื่อง 2 ปี)		30	42	6	78

หมายเหตุ : จำนวนหน่วยกิตที่ระบุไว้ในตารางที่ 1 หมายถึงหน่วยกิตขั้นต่ำ

จากตารางที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดหลักการและขอบเขตของหมวดวิชาต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรมตระหนักในคุณค่าของศิลปและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

การจัดวิชาศึกษาทั่วไป ให้จัดโดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาต่าง ๆ ดังนี้ 1) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 3) กลุ่มวิชาภาษา และ 4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (ราชกิจจานุเบกษา หน้า 9-10)

2. **หมวดวิชาเฉพาะ** หมายถึง วิชาแกน และวิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมดังนี้

2.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

2.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 114 หน่วยกิต

2.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง 2 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

การจัดวิชาเฉพาะด้านในหมวดวิชาเฉพาะจะจัดในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่หรือวิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต (ราชกิจจานุเบกษา หน้า 10)

3. **หมวดวิชาเลือกเสรี** หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีโดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

จากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จึงกำหนดโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พ.ศ. 2549

จำนวนหน่วยกิต ขั้นต่ำ ระดับ	หมวด วิชา ศึกษา ทั่วไป	หมวดวิชาเฉพาะ				หมวด วิชา เลือก เสรี	รวม
		วิชา แกน	วิชา เฉพาะ ด้าน	วิชา พื้นฐาน วิชาชีพ	วิชา ชีพ (ฝึก ประสบการณ์)		
ปริญญาตรี (4 ปี)	33	6	84			6	129
ปริญญาตรี (5 ปี)	33	6	114			6	159
ปริญญาตรี (ต่อเนื่อง 2 ปี)	33	6	42			6	87

จากตารางที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำในแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

1. **หมวดวิชาศึกษาทั่วไป** ประกอบด้วย 4 กลุ่มวิชา จำนวน 33 หน่วยกิต (ศึกษารายละเอียดหน้า 4)

2. หมวดวิชาเฉพาะ ประกอบด้วย

2.1 วิชาแกน หมายถึง รายวิชาใด ๆ ที่กำหนดซึ่งเพื่อให้นักศึกษาหลายสาขา และ/หรือวิชาเอกต่าง ๆ ต้องเรียน จากการประชุมสภามหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 มีมติเห็นชอบในรายวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะวิชาชีพ จำนวนขั้นต่ำ 2 รายวิชา 6 หน่วยกิต แต่หากหลักสูตรใดมีความประสงค์จะพัฒนาให้มีความลึกและมีลักษณะเฉพาะ วิชาชีพสามารถดำเนินการได้โดยเสนอเอกสารทั้งหลักสูตรผ่านสภาวิชาการและสภามหาวิทยาลัย

2.2 วิชาเฉพาะด้าน หมายถึง วิชาที่มุ่งให้นักศึกษา มีความรู้ และทักษะสำหรับการประกอบวิชาชีพ (วิชาเอกหรือวิชาโท) มีคุณธรรม จริยธรรม

2.3 วิชาพื้นฐานวิชาชีพ หมายถึง วิชาที่เป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบวิชาชีพ นั้น ๆ

2.4 วิชาชีพ หมายถึง วิชา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น วิชาเตรียมฝึก ประสบการณ์ วิชาทดลองสอน วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มรูป

อนึ่ง สภามหาวิทยาลัยเห็นชอบรายวิชาการจัดการ 2 รายวิชา 6 หน่วยกิต ผู้พัฒนา หลักสูตรจะใช้วิชาดังกล่าวหรือจะพัฒนารายวิชาใหม่ ซึ่งอาจมีจำนวนรายวิชาและหน่วยกิตได้ตามความเหมาะสม โดยสามารถจัดไว้ในหมวดวิชาเฉพาะ ทั้งนี้ผู้พัฒนาหลักสูตรทั้งหลักสูตร ปรับปรุงและหลักสูตรใหม่ นำเสนอรายวิชาดังกล่าวในเอกสารหลักสูตรขออนุมัติผ่านสภาวิชาการ และสภามหาวิทยาลัยตามลำดับ

3. หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาในระดับปริญญาตรีที่มีการเปิดสอนใน มหาวิทยาลัย นักศึกษาสามารถเลือกได้ตามความถนัดและความสนใจ จำนวน 6 หน่วยกิต

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

ชวลิต ชูกำแพง (2551, 141) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการค้นหา ข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม พิจารณาเกี่ยวกับ คุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณา ร่วมกัน ซึ่งมีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำ หลักสูตรไปใช้และการประเมินผลว่ามีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายที่ วางไว้หรือไม่ และสมควรที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไว้ใช้ต่อไป

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

สมหวัง พริยานุวัฒน์ (2541 : 21) กล่าวว่าความหมายของการประเมินผลมีความแตกต่างกันมากในทางการศึกษา คำจำกัดความของการประเมินผลที่ยอมรับกันกว้างขวาง ซึ่งปรากฏในข้อเขียนของ Stake (1971), Provus (1969) and Stufflebeam and others (1971) (อ้างใน Worthen and Sanders 1973, P.20-21) คือ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรว่า “การประเมินผลหลักสูตร คือ กระบวนการในการกำหนดและเก็บรวบรวมข้อสนเทศ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม” ต่อมาในปี คศ. 1963 ครอนบาค (Cronbach) ได้เขียนคำนิยามของการประเมินผลหลักสูตรในวารสาร Teachers College Record ว่า “การประเมินผลหลักสูตร หมายถึงการรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่องของโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา” ส่วนวอร์ธเธนและแซนเดอร์ส (Worthen and Sanders 1973, P.21) เห็นด้วยกับ Scriven (1967) ว่าคือ “การมุ่งตรงในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อสนเทศอย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง” (Sanders 1994, P.3 อ้างใน อำนวย เลิศชัยนที 2542, น. 2-3)

ความจำเป็นและจุดมุ่งหมายในการประเมินผลตามหลักสูตร

ความจำเป็นและจุดมุ่งหมายในการประเมินผลตามหลักสูตรนั้น สงบ ลักษณะ (2533, 95 - 96) กล่าวว่า

ความจำเป็นในการประเมินผลหลักสูตรกระทำเพื่อการศึกษาหาความรู้ความจริงในแง่ต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร คือ

1. หาความรู้ความจริง เพื่อทราบความจำเป็นและความต้องการของประชากร เป้าหมายหลักสูตรเพื่อใช้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรเรียกว่า “การประเมินความจำเป็น” (need assessment)

2. หาความรู้ความจริงเกี่ยวกับแนวการจัดหลักสูตร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักการ กำหนดจุดมุ่งหมาย และกำหนดโครงสร้างเนื้อหาวิชา หรือลักษณะความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติต่าง ๆ ที่ควรบรรจุในหลักสูตรที่จะสนองหลักการ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายต่าง ๆ

3. หาความรู้ความจริงเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งมักเรียกว่า “การประเมินในตัวหลักสูตร”

4. หาความรู้ความจริงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร (implementation of a curriculum) มักเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การสร้างความพร้อมก่อนใช้หลักสูตร การพัฒนาบุคลากร การ

กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล การเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรให้บรรลุผลครบตาม วัตถุประสงค์หลักสูตร

5. หาความรู้ความจริงเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตร หรือประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร (evaluation of learning outcome)

ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการวิจัยและประเมินหลักสูตร จะมีประโยชน์ช่วยให้มีการ กู้คืนร่องหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง มีความเหมาะสมสมบูรณ์ ก่อนนำไปปฏิบัติ ช่วยให้มีข้อมูลเพียงพอแม่นยำตรงต่อการปรับปรุงตัวหลักสูตร ลักษณะการใช้ หลักสูตร และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้ หลักสูตร (accountability) สูงสังคม

จุดมุ่งหมายในการประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตรใด ๆ โดยทั่วไปแล้ว จะมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันอยู่ 3 ประการสำคัญ คือ (1) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่า หลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถตอบสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ (2) เพื่อตัดสินใจว่าการวางเค้าโครงและระบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงาน และการสอนตาม หลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่และ (3) เพื่อวัดผลดูว่าผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร คือ การประเมินในระหว่างการปฏิบัติงานพัฒนา หลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หลักสูตร โดยมีการวัดผลเป็นระยะๆ ในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร แล้วนำผลจากการวัดมา ประเมินว่า แต่ละขั้นตอนหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ดีเพียงใด มีปัญหาและ อุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร ในการปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของ หลักสูตรได้ถูกต้องก่อนที่นำไปใช้จริงต่อไป

2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียน ของสังคมเพียงใด ควรจะใช้ได้ต่อไป หรือควรยกเลิก ทั้งหมด หรืออาจยกเลิกบางส่วนและปรับแก้ไขในส่วนใด

การวางแผนพัฒนาการศึกษาและบทบาทการประเมินผล

1. แผนพัฒนาการศึกษาและการประเมินผล

1. ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ซึ่งวัตถุประสงค์ของการพัฒนามาจากปัญหาและความต้องการทางการศึกษา
2. ขั้นการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นการแปลงวัตถุประสงค์ให้อยู่ในรูปเชิงปริมาณ
3. ขั้นกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนา เป็นการกำหนดกลวิธีในการพัฒนา เพื่อจะได้ดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการได้
4. ขั้นการจัดทำแผนและโครงการ
5. ขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ
6. ขั้นการประเมินแผนเพื่อการปรับแผน และการจัดแผนใหม่ การประเมินโครงการเป็นส่วนย่อยของการประเมินแผน

2. บทบาทการประเมินผล

บลูม (Benjamin S. Bloom) และคณะ ได้แจ้งให้เห็นบทบาทของการประเมินผลที่จะนำมาใช้ในการศึกษา (อินทร์ ศรีคุณ 2522, น. 27-28)

1. การประเมินผลเป็นวิธีการที่จะได้รับหลักฐานและนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
2. การประเมินผลให้หลักฐานที่ครอบคลุมกว้างกว่าการทดสอบที่ใช้กันตามปกติในห้องเรียน
3. การประเมินผลเป็นเครื่องช่วยขยายความสำคัญของเป้าหมายและจุดประสงค์ของการศึกษา เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนได้เจริญงอกงามไปตามทางที่ปรารถนานั้น
4. การประเมินผลในระบบควบคุมคุณภาพ ซึ่งใช้ในการวินิจฉัยคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอนว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ถ้าไม่มีประสิทธิภาพจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรก่อนจะสายเกินไป
5. การประเมินผลเป็นเครื่องมือของการศึกษา โดยใช้พิจารณาประสิทธิภาพทางเลือกของกระบวนการจัดการศึกษาว่าทางใดที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ดีที่สุด

ประเภทของการประเมิน

โดยทั่วไปยอมรับกันว่าการประเมินหลักสูตรควรทำให้ครอบคลุมระบบของสูตรทั้งหมด และควรจะประเมินสิ่งต่อไปนี้

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตรคู่มือครู ตลอดจนตำราต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมดี และถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็ให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปประกาศใช้ การประเมินเอกสารหลักสูตรมักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และวิธีใช้ให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการประเมินนอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม เป็นต้น

2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำมาใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอะไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร ในการใช้หลักสูตร เพื่อจะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถให้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการประเมินอาจใช้การสังเกต สัมภาษณ์ ส่งแบบสอบถามให้ผู้ใช้ คือ ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. **ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร**

ผู้ประเมินหลักสูตรต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจน ก่อนว่า จะประเมินในส่วนใดหรือเรื่องใด และในแต่ละเรื่องจะศึกษาบางส่วนหรือทุกส่วน ผู้ประเมินหลักสูตรต้องกำหนดด้วยว่าต้องการนำข้อมูลมาทำอะไร การกำหนดขอบข่าย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินหลักสูตรอย่างเด่นชัด จะเป็นกรอบของการประเมินผล หรือตัวเสนอแนะรูปของการประเมินผลกลุ่มผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร

2. **ขั้นการวางแผนแบบประเมินผล**

ขั้นนี้เปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน หลังจากนี้ ผู้ประเมินผลได้ศึกษา สัมภาษณ์เอกสาร และผลงานประเมินที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แล้ว ผู้ประเมินก็พร้อมที่จะตัดสินใจตามรูปแบบของการประเมินหลักสูตรได้ โดยสิ่งที่ผู้ประเมินผลจะต้องตัดสินใจ กำหนดมีดังนี้

2.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การกำหนดแหล่งข้อมูล

2.3 การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน โดยผู้ประเมินควรตั้งเกณฑ์ในการประเมินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า เพราะเกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ประเมิน

3. ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ประเมินผลกำหนดวิธีการกำหนดการจัดระบบ โดยอาจจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม ซึ่งมักจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลและลักษณะข้อมูล จากนั้นวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดว่าสอดคล้องกันหรือไม่

5. ชั้นรายงานผลการประเมิน โดยมุ่งเสนอข้อมูลบ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรนี้เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วมีคุณภาพหรือไม่ มีส่วนใดที่แก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิก

1. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

1.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (objective-based model) หรือการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังไว้นั้นคือ การประเมินจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใดพิจารณาจากจุดมุ่งหมายที่บรรลุผลสำเร็จ แนวคิดการประเมินผลของไทเลอร์เป็นแนวคิดพื้นฐานเกินไป ไม่มีการตัดสินใจเพื่อกำหนดคุณค่าหรือคุณธรรม จึงไม่สมเหตุสมผล และไม่ได้สนใจถึงการเกิดของเหตุการณ์ที่ไม่ได้วางแผนและที่ไม่ได้ตั้งใจ เน้นผลของโปรแกรมมากเกินไป ไม่ได้ให้ความสนใจแก่ตัวแปรทางด้านกระบวนการ หรือการตรวจสอบเงื่อนไขที่เกิดมาก่อนที่มีผลต่อความสำเร็จของโปรแกรม ซึ่งควรกำหนดบทบาทของการประเมิน ให้มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความจริง และการประเมินต้องมีการตัดสินใจ สรุปรูปเกี่ยวกับคุณค่าและคุณธรรม จากข้อสังเกตและการวิจารณ์เหล่านี้ทำให้เกิดรูปแบบวิธีการอื่นขึ้นมา

1.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (criterion model) หรือการประเมินคุณความดี ได้นิยามการประเมินผลว่า ได้แก่ การตรวจสอบคุณความดีของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำหนดไว้

สแตค (Robert E. Stake) ได้เสนอบทความการประเมินเรื่อง "The Countenance of Educational Evaluation" ในวารสาร Teachers College Record ปี ค.ศ. 1967 ให้ความหมายการประเมินว่า เป็นการบรรยายและการตัดสินคุณค่าหลักสูตร การประเมินหลักสูตรเน้นความเข้าใจ และความสำคัญในการบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยเน้นว่าผู้ประเมินหลักสูตรจะต้องสามารถเก็บข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมาย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจะต้องมีจุดมุ่งหมายว่า จะนำข้อมูลมาเพื่ออะไร สแตคเห็นว่าข้อมูลที่ต้องการคือ ข้อมูลที่นำมาใช้อธิบายและตัดสิน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น (antecedents) กระบวนการ (transaction) และผลลัพธ์ (outcomes) ส่วนการเก็บข้อมูลแยกศึกษาเป็นผลที่คาดหวังหรือตั้งใจ (intents) ผลที่เกิดขึ้นจริง (observation) มาตรฐานที่ใช้ (standards) และที่มาของการตัดสินคุณค่า (judgement) ของการประเมิน

1.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยการตัดสินใจ (decision model) ข้อตกลงเบื้องต้นที่สร้างรากฐานของคำจำกัดความนี้คือ ความเชื่อที่ว่า การประเมินผลจะมีค่าก็แต่เพียงเมื่อผลลัพธ์ของมันมีผลต่อการกระทำในอนาคต Alkin (1970) (อ้างใน ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล 2529, น. 218) ให้คำจำกัดความของการประเมินผลว่า การประเมินผลได้ถูกนิยามให้เป็นกระบวนการของการยืนยันการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า การเลือกข้อมูลที่เหมาะสมรวมทั้งการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะรายงานการสรุปข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ตัดสินใจเลือกกระหว่างข้อมูลเลือกที่มีอยู่ Scriven (1967) (อ้างใน ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล 2529, น. 218) เน้นว่าอาจจะต้องตั้งคำถามที่เกี่ยวกับคุณความดีของโปรแกรม ระหว่างความก้าวหน้าของการพัฒนา หรือหลังจากที่กระบวนการพัฒนาโปรแกรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว กรณีแรก ผลการประเมินให้รายละเอียด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ จึงมีลักษณะที่เรียกว่า "การประเมินผลระหว่างดำเนินงาน" (formative evaluation) กรณีหลัง เป็นการสรุปความดีของโปรแกรมมีลักษณะที่เรียกว่า "การประเมินเพื่อสรุปผล" (summative Evaluation) อาจช่วยในการตัดสินใจว่าควรนำโปรแกรมไปใช้หรือไม่ หรือน่าจะนำไปใช้ภายใต้เงื่อนไขใด ซึ่งการประเมินผลลักษณะเช่นนี้ ทำให้ขาดหน้าที่การตรวจสอบระหว่างการดำเนินงาน (formative function) ส่วน Stake (1969) (อ้างใน ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล 2529, น.218) ให้ข้อคิดเห็นว่าเป็นฐานะนักประเมินผลควรบันทึกข้อมูลตลอด กระบวนการ ในสภาวะแวดล้อมนั้นควรจัดอะไรได้บ้าง กิจกรรมร่วมระหว่างครูกับนักเรียน ความก้าวหน้าของผู้เรียน ผลกระทบที่แทรกซ้อนเข้ามา และที่สำคัญคือจุดเด่นและจุดอ่อนที่พบเห็นจากบุคคลที่มีทัศนคติต่าง ๆ กัน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง(Sampling methods)

ชวลิต ชูกำแหง. (2551). กล่าวถึงการพัฒนาลักสูตร ไว้ดังนี้ วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling methods) ให้ได้มาซึ่งตัวอย่าง มีอยู่อย่างน้อย 3 วิธี คือ

1. วิธีสุ่ม (Random methods)
2. วิธีไม่สุ่ม (Nonrandom methods)
3. วิธีผสม (Mixed methods)

วิธีสุ่ม (Random methods) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น มีหลายแบบ เช่น

(ก) การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random method) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่กำหนดไว้โดยให้แต่ละหน่วยตัวอย่างเป็นโอกาส (chance) ถูกเลือกเท่า ๆ กัน การเลือกจะต้องไม่มีเรื่องของความชอบหรืออคติต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เขียนเลขหมาย, ชื่อ ฯลฯ ใส่กล่อง แล้วจับฉลาก หรือใช้ตารางเลขสุ่ม (Table of random numbers) ในตารางที่ 1 ของภาคผนวก การใช้ตารางสุ่มจะเริ่มที่แถวบนหรือแถวตั้งใดก็ได้ จะได้เลขสุ่มเป็นตัวอย่างแรก แล้วอ่านตัวเลขเรื่อยไปในทิศทางใดก็ได้เพียงแต่เมื่อเลือกอ่านทางใดเป็นหลักแล้วให้ยึดทางนั้นตลอดไป เช่น จากตัวอย่างมีรายชื่อสมาชิกประชากรที่จะศึกษา 500 คน ก็กำหนดตัวเลขลงไปในเรื่องโดยเรียงลำดับจาก 001-500 ต่อไปกำหนดจุดเริ่มต้นในตารางเลขสุ่ม (ตารางที่ 1 ในภาคผนวก) สมมติเริ่มจากแถวบนที่ 1 และแถวตั้งที่ 13, 14, 15 ตัวแรกที่พบคือ 85 ตัวอย่างต่อไปเราเลือกจากแถวบนลงล่างตัวเลขที่พบคือ 628, 807 ซึ่งเป็นตัวเลขไม่อยู่ในขอบเขตของเรา (001-500) จึงไม่เอา ต่อไปเลือก 356 แล้วเลือกไป 10 ตัวอย่าง ผลการเลือกเป็นดังนี้ 85, 356, 88, 318, 432, 391, 220, 231, 183 และ 52

(ข) การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random method) เป็นการเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่จัดเรียงไว้เป็นระบบแล้ว โดยเลือกเป็นช่วง ๆ เช่น รายชื่อคนในสมุดโทรศัพท์ โดยจะเริ่มสุ่มแบบง่ายสำหรับตัวอย่างแรก แล้วต่อจากนั้นอาจใช้ช่วงห่างทุก ๆ 10 รายชื่อ ในการกำหนดเป็นตัวอย่าง เพราะฉะนั้น ถ้าตัวอย่างแรกเป็นคนที่ 5 (หาได้จากการจับสลากหรือจากตารางเลขสุ่ม) ตัวอย่างต่อไป คือ 15, 25, 35 จนกว่าจะได้จำนวนตัวอย่างครบตามที่ต้องการ

(ค) การสุ่มตัวอย่างแบบยกรง (Cluster random method) เป็นการเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในกรณีที่ประชากรอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ โดยที่แต่ละกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เมื่อสุ่มได้กลุ่มใดก็นำมาศึกษาทั้งหมดเช่น การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาอาจแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหลัก เมื่อสุ่มได้ห้องเรียนใด ก็จะทำการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนทุกคนในห้องนั้น ถ้าแบ่งกลุ่มประชากรออกตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์การสุ่มโดยวิธีนี้อาจเรียกว่า Area sampling

(ง) การสุ่มตัวอย่างแบบแยกชั้นหรือแบบชั้นภูมิ (Stratified random method) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเมื่อสามารถใช้หน่วยที่ให้ข้อมูลเป็นหน่วยตัวอย่างโดยตรงได้ โดยแบ่งประชากรทั้งหมดออกเป็นส่วน ๆ (subpopulations หรือ strata) ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ตัวอย่างจากแต่ละส่วน (strata) อย่างเพียงพอ เพื่อก่อให้เกิดความสมเหตุสมผลในการวิเคราะห์ทางสถิติ (statistical analysis reasons) หลังจากนั้นจึงเลือกสุ่มหน่วยประชากรจากแต่ละส่วน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง เช่น ต้องการศึกษารายชื่อของคณาจารย์ โดยแบ่งเป็นภาควิชาการและเอกชน และศึกษาจากจำนวนนักบริหารในองค์กร (แบ่งออกเป็นนักบริหารน้อยกว่า 21 คน, 21 – 50 คน, และมากกว่า 50 คน) ขั้นแรกต้องรวบรวมรายชื่อของคณาจารย์ แล้วแบ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมี 6 ส่วน ดังนี้

ราชการ : นักบริหารน้อยกว่า 21 คน	เอกชน : นักบริหารน้อยกว่า 21 คน
ราชการ : นักบริหาร 21-50 คน	เอกชน : นักบริหาร 21-50 คน
ราชการ : นักบริหารมากกว่า 50 คน	เอกชน : นักบริหารมากกว่า 50 คน

ต่อจากนั้นก็เลือกของคณาจารย์จากแต่ละส่วนโดยใช้วิธีการสุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมินี้มีเกณฑ์ในการแบ่งตัวอย่างหรือคนออกได้หลายประการเช่น เพศ เชื้อชาติ ระดับการศึกษา สาขาการศึกษา ฯลฯ

(จ) การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (Multistage random method) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเมื่อไม่สามารถใช้หน่วยที่ให้ข้อมูลเป็นหน่วยตัวอย่างโดยตรงได้ จึงต้องเลือกกลุ่มของหน่วยที่ให้ข้อมูลก่อน ซึ่งอาจเลือกกลุ่มใหญ่จนกระทั่งเล็กลงไปตามลำดับ บางทีเรียกว่าการสุ่มหลายชั้น (multistage)

ปกติวิธีนี้จะใช้กับประชากรที่ใหญ่ และกระจายหลากหลาย (dispersed) เช่น การหยั่งเสียงก่อนการเลือกตั้ง ส.ส. ทั่วประเทศ อาจต้องเลือกกลุ่มของหน่วยที่ให้ข้อมูลเป็นภาค เป็นอันดับแรก
จากนั้น

    กลุ่มเลือกบางภาคเป็นกลุ่มของหน่วยที่ให้ข้อมูล
    กลุ่มเลือกบางจังหวัดในภาค
    กลุ่มเลือกบางอำเภอในจังหวัด
    กลุ่มเลือกบางตำบลในอำเภอ
    กลุ่มเลือกบางหมู่บ้านในตำบล
    แล้วกลุ่มเลือกบางคนในหมู่บ้าน
กรณีนี้อาจเรียกว่าการสุ่มตัวอย่างแบบหกชั้น

อนึ่ง การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น อาจมีค่า Sampling errors มากกว่าวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random) แต่ผู้ศึกษาวิจัยก็ต้องพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนที่เพิ่มขึ้นกับประสิทธิภาพคุณประโยชน์ที่จะเพิ่มขึ้นด้วยว่าคุ้มกันหรือไม่ อย่างไร

วิธีไม่สุ่ม (Nonrandom methods) เป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น แต่ละหน่วยตัวอย่างอาจจะมีโอกาสถูกเลือกอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ก็ได้ ปกติเราจะไม่นำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้ไปใช้ในสถิติเชิงอ้างอิง (inferential statistics) แต่วิธีนี้อาจถูกนำมาใช้เมื่อมีข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่าย หรือประสบปัญหาในการจัดการกับตัวอย่าง ดังนั้นผลของการศึกษาจึงไม่มีอำนาจสูงเพียงพอ ในการอธิบายสรุปอ้างอิงกลับไปยังประชากร วิธีไม่สุ่มมีหลายแบบเช่น

(ก) แบบโควตา (Quota nonrandom method) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดขนาดของตัวอย่างแต่ละส่วนของประชากร แล้วเลือกหน่วยตัวอย่างตามความสะดวกจากทุก ๆ ส่วนโดยไม่สุ่ม เช่น แบ่งนักบริหารออกเป็นผู้บริหาร ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และธุรกิจส่วนตัว แล้วเลือกโดยวิธีไม่สุ่มมากลุ่มละ 100 คน

(ข) แบบเฉพาะเจาะจง (Judgment nonrandom หรือ Purposive method) เป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้วิจัย หรือ ผู้สัมภาษณ์ว่าจะเลือกใครเป็นตัวอย่าง เช่น การหยั่งเสียงการเลือกตั้งอาจจะเลือกเฉพาะนักบริหารบางคน ที่เห็นว่ามี

ความคิดเห็นเป็นกลางในทางการเมืองอีกตัวอย่างหนึ่งคือ การให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่กำลังศึกษา แนะนำบุคคลที่ควรเป็นตัวอย่างในการศึกษาข้อมูล เป็นต้น

(ค) แบบตามความสะดวก (Convenience nonrandom method) เป็นวิธีการเลือกตัวอย่างโดยขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยของตัวอย่างที่รวมอยู่ เช่น อาจจะไม่เลือกคนที่สะดวกจะตอบตามร้านค้า หรือครูอาจจะเลือกนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามได้สมบูรณ์ที่สุด วิธีนี้เกิดจากความบังเอิญ (accidental sampling) มากกว่าวิธีเฉพาะเจาะจงนับเป็นวิธีที่แตกต่างจากวิธีสุ่มตัวอย่างมากที่สุด และมีลักษณะของการสุ่มน้อยที่สุดในทุกวิธีที่อธิบายไว้

(ง) แบบสมัครใจ (Volunteer nonrandom method) เป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของตัวอย่างวิธีนี้เป็นที่นิยมใช้มาก เช่น นิตยสารต่าง ๆ ใช้สำรวจความเห็นของผู้อ่าน ธุรกิจต่าง ๆ ใช้สำรวจความเห็นของลูกค้า โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มคนที่ต้องการแล้วรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา แม้วิธีนี้จะได้ข้อมูลแต่คนที่สมัครใจตอบก็เป็นกลุ่มคนที่แตกต่างจากคนที่ไม่ตอบ ซึ่งเป็นการเลือกที่มีอคติในตัวของมันเองแต่ก็เป็นวิธีเดียวที่จะเก็บข้อมูลบางอย่างได้ เพื่อนำมาศึกษาต่อไป

วิธีผสม (Mixed sampling Method) เป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบผสมทั้งวิธีสุ่มและวิธีไม่สุ่ม โดยคำนึงถึงทรัพยากรคน งบประมาณและเวลาน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

งานวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรกฎหมายการที่ดินและทรัพย์สิน (2 ปี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชของ รัชณี พลแสน (2548) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร
- 2) ประเมินความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร
- 3) ประเมินคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรกฎหมายการที่ดินและทรัพย์สิน (2 ปี) การวิจัยครั้งนี้มีประชากร คือ อาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 34 คน และกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน อาจารย์สอนเสริม จำนวน 30 คน นักศึกษาจำนวน 200 คนและผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 224 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

1.1 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร *ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ:* เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรทั้ง 3 ข้อ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ และคุณสมบัติของผู้สมัคร มีความเหมาะสมดีแล้ว *ความคิดเห็นของอาจารย์สอนเสริม:* ควรเพิ่มเติมหัวข้อในชุดวิชาเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ควรเน้นถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานกรมที่ดินให้มากกว่านี้และควรมีการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวด้วย *ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา:* วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกข้อ ($X = 3.20-3.44$)

1.2 ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร *ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ:* โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมดี ชุดวิชาในหลักสูตรมีความทันสมัยอยู่ในระดับมาก แต่ควรมีการปรับปรุงชุดวิชากฎหมายมหาชนให้ทันสมัยมากขึ้น *ความคิดเห็นของอาจารย์:* โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากในชุดวิชา 41211 กฎหมายแพ่ง 1 : บุคคล นิติกรรม สัญญา และชุดวิชา 41213 กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน ($X = 3.60 ,3.75$) นอกนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 3.10-3.50$)

1.3 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ชุดวิชา *ความคิดเห็นของอาจารย์สอนเสริม:* วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุดวิชาที่เปิดสอนเสริมเป็นบางข้อ

1.4 แนวโน้มของหลักสูตรประกาศนียบัตรกฎหมายการที่ดินและทรัพย์สินในอนาคต *ผู้ทรงคุณวุฒิ* ให้ข้อเสนอแนะ คือ ควรเพิ่มชุดวิชาหรือเนื้อหาเฉพาะด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับงานหลักของกรมที่ดิน เนื่องจากการทำงานต้องใช้ความรู้ และทักษะหลากหลาย ควรเปิดหลักสูตรนี้ต่อไป แต่ควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยขึ้น *อาจารย์* ให้ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

1.4.1 ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรนี้ใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และให้มีเอกลักษณ์ความเป็นกฎหมายของการที่ดินและทรัพย์สินให้มากขึ้น หรือเพิ่มชุดวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ดิน ป่าไม้ ความรับผิดเมื่อละเมิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายธุรกิจจัดสรรที่ดิน กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ และควรมีการปรับปรุงชุดวิชาใหม่ ให้ทันสมัยกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

1.4.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มยอดนักศึกษาในหลักสูตรนี้ให้มากขึ้นหรือควรขยายโอกาสทางการศึกษาให้ส่วนราชการอื่น ๆ เข้ามาเรียนในหลักสูตร

1.4.3 ควรปรับปรุงหลักสูตรนี้ให้เป็นหลักสูตรปริญญาตรีเฉพาะด้าน/สาขา เช่น หลักสูตรปริญญาตรี สาขากฎหมายทรัพย์สิน และอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น หรือควรพัฒนาหลักสูตรให้เป็นปริญญาโท หรือระดับสูงกว่าปริญญาตรีเฉพาะทาง

1.4.4 ควรมีคณะทำงานที่

รับผิดชอบหลักสูตรนี้โดยเฉพาะ ที่ทำหน้าที่บริหารหลักสูตรประเมิน/ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อความต้องการของสังคม

2. การประเมินความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน 2.1 เอกสาร/สื่อประกอบหลักสูตร นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้เกี่ยวกับความเหมาะสมของเทปเสียงประกอบชุดวิชา การได้ประโยชน์จากเทปเสียงประกอบชุดวิชาความเหมาะสมของรูปแบบรายการสอนทางวิทยุกระจายเสียงประกอบชุดวิชา ความเหมาะสมของรูปแบบรายการสอนทางวิทยุโทรทัศน์ประกอบชุดวิชา ($X=2.34-2.49$) แต่ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 2.52-2.58$) นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้เหมือนกันเกี่ยวกับการได้ประโยชน์จากรายการสอนทางวิทยุกระจายเสียงประกอบชุดวิชา การได้ประโยชน์จากรายการสอนทางวิทยุโทรทัศน์ประกอบชุดวิชา ($X = 2.31-2.50$) นอกนั้นนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกสาร/สื่อประกอบหลักสูตร อยู่ในระดับดี ($X = 2.52-3.13$)

2.2 การจัดกิจกรรมสอนเสริม อาจารย์ อาจารย์สอนเสริม นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาล้วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 2.54-3.36$) ยกเว้นเพียงบางข้อที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน คือ **2.2.1 การเข้ารับการสอนเสริม** นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ ($X = 2.19$) แต่ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 2.53$) อาจารย์และอาจารย์สอนเสริมมีความพร้อมในการสอนเสริมอยู่ในระดับดี ($X = 3.05, 3.36$)

2.2.2 ความเหมาะสมของระยะเวลาที่สอนเสริมแต่ละครั้งกับจำนวนหน่วยที่กำหนด อาจารย์สอนเสริม นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ ($X = 2.50, 2.40, 2.27$) แต่อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 2.30, 2.07$)

2.2.3 ความต่อเนื่องในการสอนเสริมของอาจารย์ในแต่ละครั้ง นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 2.40, 2.27$) แต่อาจารย์สอนเสริมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ ($X = 2.36$)

2.2.4 ความเหมาะสมและเพียงพอของชุดวิชาที่จัดการสอนเสริมในระยะเวลาที่ผ่านมา นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ ($X = 2.41, 2.47$) แต่อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 2.60$)

2.2.5 การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการสอน อาจารย์สอนเสริม นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ ($X = 2.04, 2.27, 2.23$)

2.2.6 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการสอนเสริม อาจารย์และอาจารย์สอนเสริม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ ($X = 2.30, 2.07$)

2.3 การวัดและประเมินผลการศึกษา อาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีเกือบทุกข้อ

($X = 2.59-3.13$) ยกเว้น ความรวดเร็วในการแจ้งผลการสอบนักศึกษาที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ ($X = 2.22$)

2.4 การบริหารจัดการหลักสูตร อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ทุกข้อ ($X = 1.70-2.00$)

2.5 การติดต่อประสานงานกับมหาวิทยาลัย นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้เหมือนกันเกี่ยวกับความสะดวกในการติดต่อทาง Internet ความรวดเร็วในการตอบปัญหาความรวดเร็วในการส่งเอกสาร ($X = 2.33-2.48$)

2.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากหน่วยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นดังนี้

2.6.1 นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้ เหมือนกันคือ ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์วิทยพัฒนา ศูนย์บริการการศึกษาประจำจังหวัด การจัด มุม มสธ. การสอนทางโทรทัศน์ การสอนทางวิทยุกระจายเสียง และเทปประกอบชุดวิชา ($X = 2.07-2.49$)

2.6.2 นักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ($X = 2.57$) แต่ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับพอใช้เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสอนเสริม ($X = 2.47$)

2.6.3 นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี เหมือนกัน คือประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้ชุดวิชา และสื่อประกอบ ($X = 2.94, 2.69$)

2.7 ปัญหาอุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาสส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการเรียนและการใช้บริการของมหาวิทยาลัย

3. การประเมินคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

3.1 การศึกษาต่อ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาสส่วนใหญ่ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 98.5 ศึกษาต่อในสาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 97.8 ส่วนใหญ่ศึกษาที่มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 97.1 และปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการศึกษ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 69.6 หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรกฎหมายการที่ดินและทรัพย์สิน มสธ. แล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาสส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้ารับการอบรมทางด้านกฎหมาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8

3.2 ความก้าวหน้าในการทำงาน พบว่า

3.2.1 ตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ก่อนเข้าศึกษาในหลักสูตรผู้สำเร็จการศึกษาสส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่ดิน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งใหม่โดยปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดิน จำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 และลักษณะงานที่ปฏิบัติตรงตามที่เรียนจากหลักสูตร จำนวน 79 คน คิดเป็น ร้อยละ 54.5

3.2.2 ระดับตำแหน่ง พบว่า ก่อนเข้าศึกษาในหลักสูตรผู้สำเร็จการศึกษาสส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในหน้าที่การงานระดับ 1 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และหลังสำเร็จการศึกษาสส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในระดับ 5 จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4

3.2.3 ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน พบว่า นักศึกษา

และผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับหลังจบการศึกษาในหลักสูตรแล้ว ความรู้ที่ได้รับมีส่วนช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 102, 80 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0, 53.7

3.3 การยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
พบว่า นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับหลังจบการศึกษาในหลักสูตรแล้วทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 120, 97 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5, 65.1

3.4 การนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้
พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ สามารถนำวิชาความรู้ภาคทฤษฎีที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับงานในตำแหน่งหน้าที่ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 และสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ อยู่ในระดับดีทุกข้อ ($X = 3.02 - 3.31$)

งานวิจัยของวัฒนา ปุญญฤทธิ์ (2553) ที่ศึกษาสถานภาพงานวิทยานิพนธ์ด้านการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2546-2551 ที่เกี่ยวกับสถานภาพของงานวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่ามีวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.50 ของกลุ่มตัวอย่าง และจำแนกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มงานวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีจำนวน 5 เรื่อง 2) กลุ่มงานวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมและการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีจำนวน 2 เรื่อง และ 3) กลุ่มงานวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 เรื่อง แสดงถึงความสนใจที่มีต่อ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยยังมีจำนวนไม่มาก ขณะเดียวกันสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้อัตระดับปฐมวัย ปี 2551 - 2552 ในด้านการบริหารงานการศึกษาปฐมวัย พบว่า ยังคงพบปัญหาในเรื่องของการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การกำกับติดตามให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา การประเมินการนำหลักสูตร ไปใช้ ไม่มีการบริหารการเชื่อมต่อกับหลักสูตร ไม่จัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง การขออนุมัติการใช้หลักสูตรต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีน้อย สถานศึกษาไม่มีการจัดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร ไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ขาดการวางแผนในการกำหนดหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้

ผลจากการศึกษาวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงสภาพที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยคือ ยังมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยน้อย ส่วนในด้านการบริหารจัดการ

หลักสูตรมีปัญหาขาดการขออนุมัติใช้ การนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร การใช้และการประเมินผลหลักสูตร และในด้านการขาดการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อหลักสูตรของสถานศึกษาในภาพรวมดังนี้คือ 1) การจัดทำให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม 2) มีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นทั้งในด้านการขออนุมัติใช้หลักสูตร การบริหาร นิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร ด้านการใช้หลักสูตรในระดับชั้นเรียน และการให้ชุมชนผู้ปกครองมีส่วนร่วม 3) การจัดทำให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

ในที่นี้จะเสนอความเห็นเฉพาะในประเด็นการจัดทำหรือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยดังนี้

1. กรอบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การตัดสินใจเลือกรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
3. การเลือกสาระความรู้และประสบการณ์

งานวิจัยของศศิธร ชิดนายี่ พย.ม. น้ำค้าง วงษ์วัช พย.ม. บุญฤทธิ์ ประสิทธิ์นราพันธ์ วท.ม. และไพฑูรย์ มาผิว พย.ม. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ เรื่องการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญ ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าการศึกษานั้นมีความเหมาะสม และนำไปสู่การควบคุมและประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยเชิงพรรณนาคั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ในองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินการ และด้านผลผลิตของหลักสูตร ประชากรคือผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (4 ปี) พ.ศ. 2548 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน รวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ผู้วิจัยใช้รูปแบบชิป (CIPP model) ในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alphacoefficient) เท่ากับ .96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยแวดล้อมหรือบริบทของหลักสูตร คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยรวม มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และพระราชบัญญัติการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยเกื้อหนุนในการ

จัดเรียนการสอนต่างๆ เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ โดยภาพรวมมีปริมาณพอเพียง คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ อยู่ในระดับดี ยกเว้น โรงอาหารห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และอินเทอร์เน็ตที่มีปริมาณไม่พอเพียง โดย คุณภาพและความสะดวกในการใช้บริการนั้น อยู่ในระดับพอใช้ถึงควรปรับปรุง 3) กระบวนการ ดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้าน พบว่าสมรรถนะด้าน วิชาชีพ และทักษะชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่สมรรถนะสากล อยู่ในระดับมาก ส่วน สมรรถนะรายชั้นปีของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการปรับปรุงหลักสูตร การจัดการกรรมการเรียนการสอน และปัจจัย เกื้อหนุนเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

งานวิจัยของประเสริฐ ศศิธรโรจนชัย (2540) ได้ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2534 สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม อาหาร สาขางานเฉพาะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ใช้รูปแบบประเมิน ชีพ ศึกษาต่อบัณฑิตตัวอย่างจำนวน 249 คน เป็นนักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษา อาจารย์ นายจ้าง ผู้ประเมิน นักศึกษาฝึกงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์สอนผู้สำเร็จการศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถาม จำนวน 8 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า

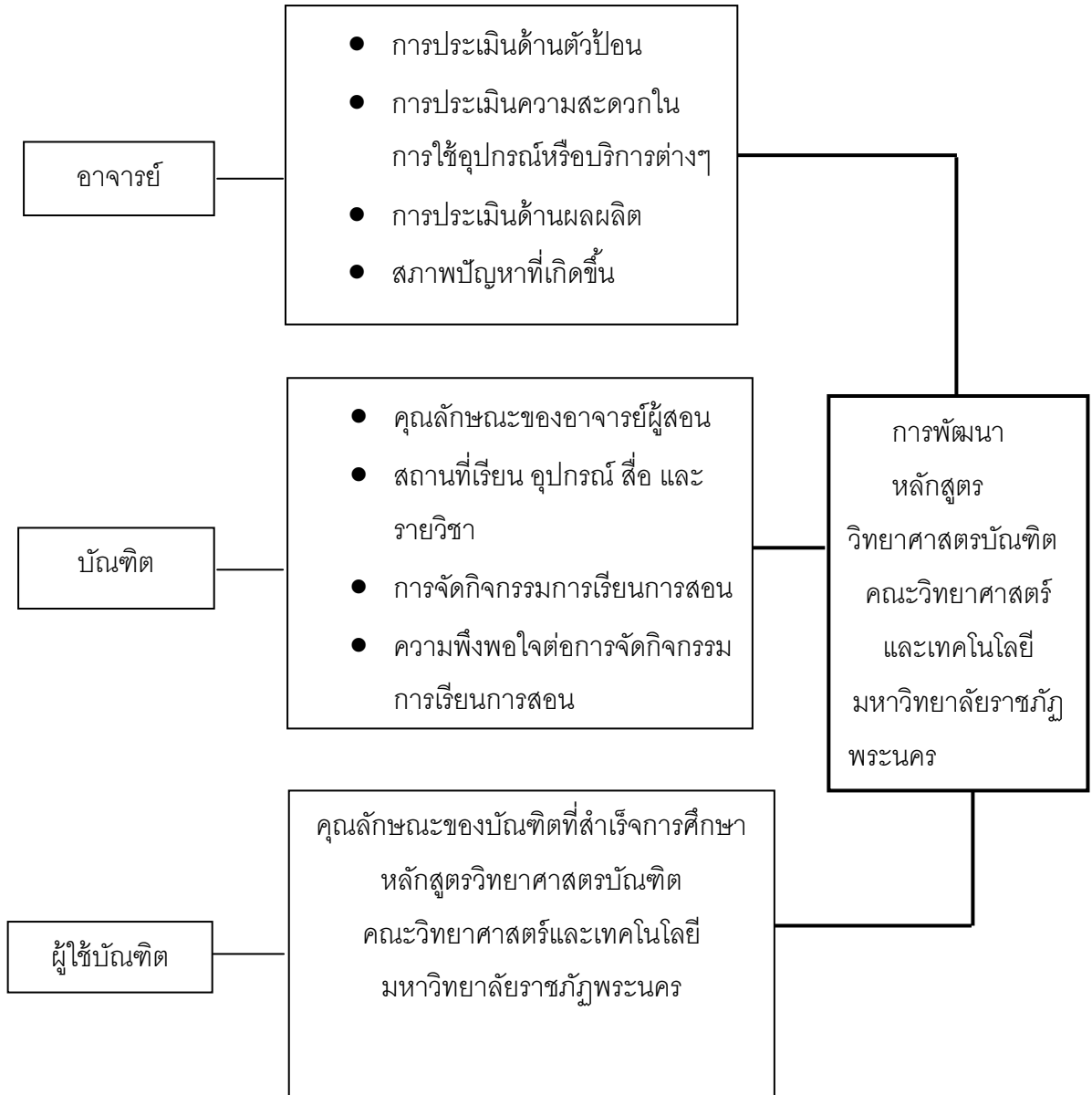
ด้านบริบท ความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องของรายวิชา กับ ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชามีความทันสมัยน่าสนใจ

ด้านปัจจัย บุคลากร สภาพแวดล้อมภายในวิทยาเขตฯ มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก สื่อและวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง

ด้านกระบวนการ อาจารย์ที่มีการปฏิบัติในการจัดการกรรมการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านผลผลิต นักศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดในการประเมินหลักสูตร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการประเมินหลักสูตร